

Vy över Ryavallen och Eisers Strump Avdelning S

När AB Sveriges Förenade Triksåfabriker (senare AB Eiser) etablerade sin nya strumpfabrik i kvarteret år 1934 fanns redan en verksamhet på platsen. Företaget AB Borås Garage hade 1929 uppfört en tvåvånings garagebyggnad i utpräglad funktionalistisk stil. Denna anläggning låg i anslutning till en större numera riven bilverkstad. Sveriges Förenade Triksåfabriker bedrev tillverkning av strumpor och då speciellt cottonstrumpor vid anläggningen som kallades avdelning S. Vid övergången till tillverkning av tunna damstrumpor av nylon efter andra världskriget uppfördes även en speciell avdelning för tvinning av nylongarn som kallades avdelning Z. Vid mitten av 1960-talet hade de båda avdelningarna drygt 300 anställda. AB Eiser lade ned tillverkningen vid fabriken i Borås år 1984 och byggnaderna är rivna i dag.

Byggnaden är ursprungligen uppförd år 1929 som garage i två våningar för AB Borås Garage. Den ritades av Stockholmsarkitekten Nils Malmborg. Byggnaden inköptes 1934 av AB Sveriges Förenade Triksåfabriker som omvandlade garagebyggnaden till strumpfabrik. Den första om- och tillbyggnaden genomfördes 1934 då byggnaden fick ett tillägg i söder, den förlängdes mot norr och påbyggdes med två våningar. För ritningarna stod av en av Sveriges mest inflytelserika riksprojektörer, ingenjör T.A Bergen, som var direktör vid AB Industrier i Stockholm. I samband med om- och påbyggnaden sparades den ursprungliga garagebyggnaden nästan helt. De ursprungliga fönstren behölls och de nytillkomna våningsplanerna fick samma fönster utformning som de äldre men blev dock något högre i våning 3 och 4.

Den horisontella gränsen mellan den ursprungliga delen och den nytillkomna markeras i den östra fasaden av den äldre byggnadens bevarade murkrön. Denna byggnadsdetalj sparades som ett dekorativt element i fasaden och fungerar som en gördellist/gesims. I det nordöstra hörnet tillkom även ett trapphus som senare blev huvudingången till fabriken.

Byggnaden utökades ytterligare mot norr i två omgångar under åren 1938-39 efter ritningar av byggmästare Oscar Ohlsson. Skiljelinjerna mellan de olika utbyggnadsetapperna framträder i byggnadens fasader bland annat genom avstånden mellan fönsteraxlarna mot

öster och väster. I gaveln mot norr hade byggnaden ursprungligen en balkong i varje våning, troligtvis fanns dessa i anslutning till arbetarnas rökrum. De murade ytterväggarna var ursprungligen spritputsade i en ljus gul nyans och fönstren hade en oxidgrön färg. Ett nytt trapphus tillkom mot väster i samband med att Avdelning Z uppfördes i anslutning till byggnaden. Detta trapphus knyter samman de båda byggnaderna.

Foto Ingemar Jaselius år 2000

Under AB Eisers tid i byggnaden användes bottenvåningen (suterrängvåning) till en början för spolning, lager samt som omklädningsrum för personalen. Senare ändrades användningen till bland annat färgeri. Våning 2 utnyttjades som arbetssal, färdiglager, förpackning samt kontorsavdelning. Våning 3 användes även den i huvudsak som arbetssal men här fanns även kök, matsal och bastu för de anställda. Våning 4 är en stor helt oindeldad fabriks hall som användes för produktion.

Strumpfabriken, som också kallades avdelning S, har till stor del behållit sitt ursprungliga i huvudsak funktionalistiska uttryck. Det bågformade taket som ursprungligen täcktes med svart papp blev senare en vanlig takform på industribyggnader i Borås. Detta var ett av de allra första. Vissa förändringar i fasaderna gjordes 1959 när fönsteröppningar i våning fyra till större delen murades igen. Byggnaden stod tom i många år och för att minska hastigheten i byggnadens förfall har ägaren i väntan på ny användare, placerad den i en "malpåse" av ljusgrå plåt under 1994. Tyvärr så vet jag inte exakt årtal när byggnaden revs.